

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Frida Magnusson
0171-627076
frida.magnusson@enkoping.se

Tekniska nämnden

Svar på remiss - Riktlinjen kring medborgardialog

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Tekniska nämnden antar samhällsbyggnadsförvaltningens remissvar som sitt eget.

Beskrivning av ärendet

Under 2022 gjordes en nulägesanalys kring kommunens arbete med medborgardialog. Syftet med den analysen var att ta fram arbetsmetoder för effektivare och kvalitativa medborgardialoger i kommunen. Målet är att öka medborgarnas engagemang och tillit för kommunen. Som en del av det arbetet har en riktlinje för medborgardialog tagits fram.

Kommunstyrelsen tog den 2 maj beslut om att skicka förslaget till riktlinjer på remiss till alla nämnder. Svar på remissen skulle skickas till kommunstyrelsen senast den 23 juni 2023. Tekniska nämnden fick förlängning för att hinna bereda ärendet.

Samhällsbyggnadsförvaltningens bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen är positiva till att riktlinjer tas fram som stöd i arbetet och utvecklingen av medborgardialoger. Riktlinjerna tar upp många viktiga aspekter på ett tydligt sätt. Förvaltningen har analyserat de föreslagna riktlinjerna och dess påverkan och lämnar några inspel till det fortsatta arbetet.

Förenkling av språk och syfte

Riktlinjen innehåller flera svåra ord och syftet med medborgardialog återkommer på fler än ett ställe. Det kan finnas vinning i att förenkla och skriva hop syftet för att underlätta för den som söker stöd i riktlinjen. Svåra ord som "konsultation", "sakkunnig" och "kundskapsvidgande" gör det svårare att förstå vad som menas. Under rubrikerna "dialog", "inflytande" och "medbestämmande" står invånare som målgrupp när tidigare text använt begreppet medborgare. Det gör det svårt att förstå om invånare är en annan målgrupp än medborgare.

Frågor och områden för medborgardialog

Kopplingen som gjorts till SKRs dialogtrappa är bra. Det blir tydligt att dialog endast ska ske i frågor som är påverkansbara, att det ska ske tidigt och att det ska vara anpassat till fråga/målgrupp. Eftersom det finns många frågor där medborgardialog kan vara ett verktyg blir det extra viktigt att förtroendevalda prioriterar frågor för medborgardialog så budget och resurser räcker till.

Ansvar och stöd i arbetet

En observation är att det saknas en ansvarig roll eller funktion kopplat till riktlinjerna. Istället ligger ansvaret på tjänstepersonen med sin chef i ett projekt. Att göra hela processen med medborgardialog kräver kunskap och erfarenhet. En lyckad medborgardialog förutsätter också att deltagarna har förmågan att tydligt kommunicera, kunna hantera diskussioner och vara bekväm med att stå inför stora grupper. Det är inte självklart att samtliga tjänstepersoner eller chefer kan denna process utan behöver stöd och utbildning. Vi ser därför vinning i att det finns en ansvarig roll för riktlinjerna och som har till uppgift att säkerställa stöd och förutsättningar till de tjänstepersoner och chefer som har ett uppdrag att genomföra en medborgardialog i sina projekt. Vi tror också att stöd behövs med att utveckla modeller och upplägg för medborgardialogerna, så som att bättre utnyttja digitala plattformar och forum.

Att riktlinjerna ska kompletteras med en handbok för medborgardialog är bra. Med en handbok kan vi säkerställa en gemensam process som är förutsägbar för de medborgare som önskar delta i utvecklingen.

Utveckling av processen för medborgarförslag till e-förslag

Medborgarförslagen kan ses som en del av medborgardialoger. Den process som används idag skulle kunna utvecklas i samma riktning som många kringliggande kommuner redan gjort där förslagen publiceras. Ett nytt demokratiskt verktyg i Sverige är e-petitionen. En e-petition är ett sätt för medborgare att digitalt engagera sig politiskt och komma med nya idéer och förslag och för politiker att få chans att veta vad folk i kommunen tycker och hur arbete kan förbättras. E-petition eller e-förslag som det också kallas används idag i 72 av Sveriges kommuner som en del av arbetet med medborgardialoger. Publicerade medborgarförslag ligger sedan ute på hemsidan där alla medborgare kan ta del av förslaget och lämna inspel samt säga om de stödjer förslaget eller inte. I många kommuner måste förslaget ha fått ett visst antal "tummen upp" för att gå vidare vilket stöttar i prioritering för politik och tjänstemän. Den utvecklingen skulle innebära en ökad delaktighet och insyn vilket stödjer den demokratiska processen. När medborgarna får delta och berätta vad de tycker är viktigt skapas nya möjligheter att prioritera genomförandet och med medborgarförslaget följer synpunkter och underlag som ett viktigt underlag till vidare arbete. Denna utveckling finns det idag redan systemstöd för via Flexite som används som ärendehanteringssystem i kommunen. Med en sån utveckling skulle både delaktigheten kunna öka och

kostnaderna för att hantera alla medborgarförslag i nuvarande process minska då timmarna för handläggning minskar.

Planering och koppling till kommunens projektprocess

Medborgardialoger är ett viktigt verktyg i en demokrati men för att dessa ska bli riktigt bra måste det finnas både kunskap, budget och tid för processen. Om prioriterade frågor för medborgardialog finns uttalade i årsplan och budget finns god möjlighet för förvaltningen att avsätta tid och resurser. Det är också viktigt att uppdatera kommunens projektprocess PEJL med verktyg och underlag för medborgardialog. Ett förslag är att titta vidare om arbetet med barnkonsekvensanalyser och barndialoger kan knytas ihop närmare med både medborgardialoger och projektprocessen för att skapa en helhet.

Bilaga: Remiss – Riktlinje för medborgardialog, KS2022/979.

Gunilla Fröman
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Frida Magnusson
Stabschef
Enköpings kommun

Kopia till:
Kommunstyrelsen

Paragraf 108

Ärendenummer KS2022/979

Riktlinjen kring medborgardialog

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att:

1. skicka riktlinje för medborgardialog på remiss till miljö- och byggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, upplevelsenämnden, utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, valnämnden och vård-och omsorgsnämnden.
2. svar ska inkomma senast 23 juni 2023

Sammanfattning

Under 2022 har det pågått en nulägesanalys kring kommunens arbete med medborgardialog. Målet med den analysen är att ta fram arbetsmetoder för att nå ett önskat nuläge där vi kan arbeta mer effektivt och kvalitativt med medborgardialoger i kommunen för att öka medborgarnas engagemang och tillit gentemot kommunen. En del av det arbetet mynnade ut i att ta fram en riktlinje för medborgardialog för att skapa en kommunövergripande syn på vårt arbete med medborgardialoger.

En riktlinje för medborgardialog har nu tagits av kommunledningsförvaltningens kommunikationsavdelning. Riktlinjen har tagits fram med underlag från enkäter och intervjuer med tjänstepersoner från kommunens olika förvaltningar. Den är presenterad för kommunstyrelsens ordförande och vice ordförande, kommundirektören och kommunledningsförvaltningens stabschef på politisk avstämning samt ett urval av tjänstepersoner på kommunen.

I och med att riktlinjen tagits fram bedömer kommunledningsförvaltningen att förslaget till riktlinje för medborgardialog är redo att gå ut på remiss till kommunens förvaltningsnämnder, för synpunkter innan riktlinjen skickas upp för antagande i kommunfullmäktige.

Om riktlinje för medborgardialog antas i kommunfullmäktige är den social konsekvensen att en riktlinje för medborgardialog kommer underlätta det demokratiska arbetet och samskapandet av Enköpings framtid. Genom att skapa en samsyn kring hur arbetet med medborgardialog går till i Enköpings kommun

kommer det vara lättare att inkludera fler målgrupper och aktörer i dialoger, även de som inte är lika uppenbara målgrupper som andra.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse, kommunledningsförvaltningen 2023-03-07
Förslag, riktlinje för medborgardialog, 2023-03-09

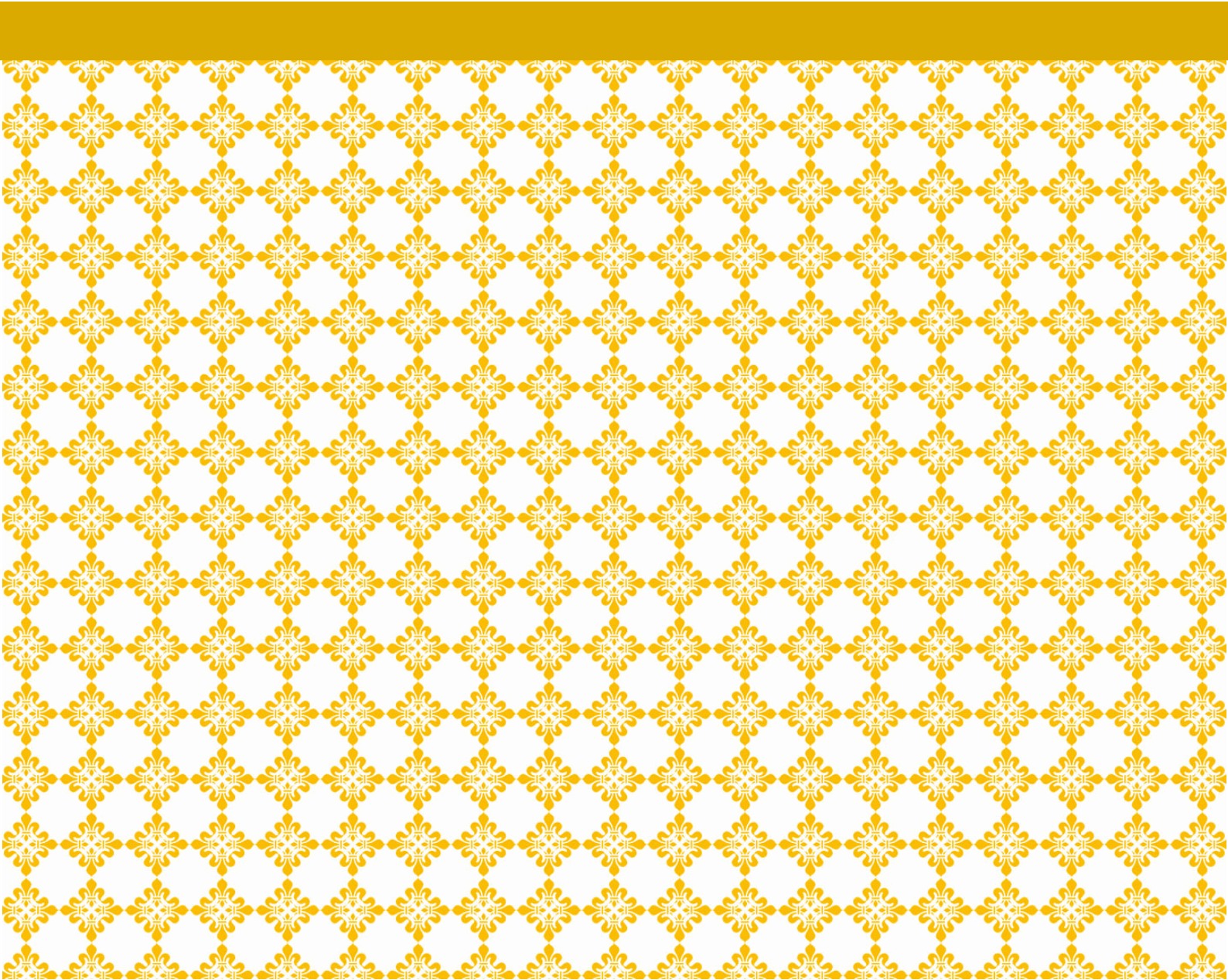
Beslutsgång

Ordförande konstaterar att det finns ett förslag till beslut och frågar om kommunstyrelsen kan besluta i enlighet med förslag och finner så.

Beslutet skickas till:

Miljö- och byggnadsnämnden, för åtgärd
Socialnämnden, för åtgärd
Tekniska nämnden, för åtgärd
Upplevelsenämnden, för åtgärd
Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden, för åtgärd
Valnämnden, för åtgärd
Vård- och omsorgsnämnden, för åtgärd

Riktlinje för medborgardialog

Ärendenummer
KS2022/979

Dokumenttyp
Riktlinje

Ersätter

Beslutad av
Kommunfullmäktige

Gäller för
Förtroendevalda och anställda
i Enköpings kommun

Gäller f.om.
2023-XX-XX

Ansvarig funktion
Kommunikationschef

Gäller t.om.
Tillsvidare

Reviderad

Ärendenummer
KS2022/979

Dokumenttyp
Riktlinje

Ersätter

Beslutad av
Kommunfullmäktige

Gäller för
Förtroendevalda och anställda
i Enköpings kommun

Gäller f.om.
2023-XX-XX

Ansvarig funktion
Kommunikationschef

Gäller t.om.
Tillsvidare

Reviderad

Innehållsförteckning

Varför är medborgardialog viktigt?	1
Vad är medborgardialog?	2
Brukardialoger	2
Vad är en medborgare?	2
Användningsområde	2
Grad av delaktighet	3
Information	3
Konsultation	3
Dialog	4
Inflytande	4
Medbestämmande	4
Hur arbetar vi med medborgardialoger?	4
Vilka frågor lämpar sig för medborgardialog?	5
Vem ska arbeta med medborgardialog?	5
Roller och ansvar	6
Principer för medborgardialog	7

Enköping ska vara en innovativ och modern kommun som tillsammans med sina medborgare skapar förutsättningar för en hållbar framtid. Arbetet med medborgardialog är del av Enköpings kommuns långsiktiga plan under delprojektet delaktighet och demokrati. Syftet med riktlinjen är att skapa en gemensam metod och systematik kring kommunens arbete med medborgardialog. Det är en viktig del i att skapa en tillitsfull relation mellan medborgare, kommun och förtroendevalda. Medborgardialoger bidrar till samskapande och är utbildande och kunskapsvidgande. För att bedriva kvalitativa medborgardialoger krävs ett kommungemensamt grepp med en tydlig målbild.

Varför är medborgardialog viktigt?

Enköpings kommun strävar efter ett samskapande av Enköpings framtid. Det innebär att en tillitsfull relation mellan kommunen, förtroendevalda och våra medborgare, företagare och föreningar är viktig. I en kommun finns många viljor och det är viktigt att den som bor eller är verksam i kommunen får möjlighet att delta i utvecklingen. Precis som att medborgare och verksamma inom kommunen ska kunna lita på våra förtroendevalda och tjänstepersoners arbete är det viktigt att samma förtroende finns gentemot våra medborgare och verksamma. Det är när vi möts i dialog kring viktiga frågor som vi kan hitta den bästa, gemensamma vägen framåt.

Pågående dialoger om Enköpings framtid skapar en nära relation mellan medborgare, tjänstepersoner och förtroendevalda. Att gemensamt utveckla framtidens Enköping genom dialog och transparent kommunikation ökar känslan av tillit och gemensamt ägandeskap. Vi ska bana väg för en kultur där vi kan vara stolta över att bo och verka i Enköping.

Genom att genomföra medborgardialoger får vi in viktiga synpunkter från medborgarna. Detta görs inte med syfte att undvika upprördhet och demonstrationer utan för att medborgarna har rätt till insyn och deltagande i frågor som berör och engagerar. Däremot kan en följd vara att undvika konflikter eftersom frågorna tas upp tidigare i processen och beslut inte fattas över huvudet på medborgarna. När medborgardialogen är rätt verktyg att

använda är SKRs delaktighetstrappa en bra vägledning för att lägga medborgardialogen på rätt nivå utifrån förväntningarna.

Vad är medborgardialog?

En medborgardialog är en dialog mellan kommunens tjänstepersoner, förtroendevalda och medborgare där vi tillsammans diskuterar frågor som berör och påverkar Enköpings framtid. Medborgardialoger sker i frågor som är påverkbara och där syfte, mål och målgrupp i frågan är tydligt definierade. Resultatet används i kommunens berednings- och beslutsprocess. Dialogen ska vara politiskt obunden.

Medborgardialoger används som verktyg vid mellanvalsdemokrati och handlar om samskapande för Enköpings framtid. Medborgardialogen är inte beslutsfattande men kan ligga till grund för beslut. Det gäller framförallt frågor där kommunens utveckling gynnas av åsikter och insikter från bland annat kommuninvånare, föreningar och företag. Medborgardialogen är användbar när förtroendevalda eller tjänstepersoner vill ha inspel från medborgare, företag eller föreningar. Det kan röra sig om frågor om hur ett samskapande kring hur Enköpings framtid ska se ut, när det är lagstadgat att konsultera medborgarna eller när det uppstår situationer som kräver att dialog utförs.

Brukardialoger

Brukardialogen skiljer sig från medborgardialogen eftersom den endast berör enskilda personer och grupper som nyttjar kommunens service och tjänster. Dialogen sker tillsammans representanter från berörda serviceområden för att förbättra och utveckla tjänster. Skolor, vårdboenden och äldreboenden är exempel på platser där brukardialogen ofta sker.

Vad är en medborgare?

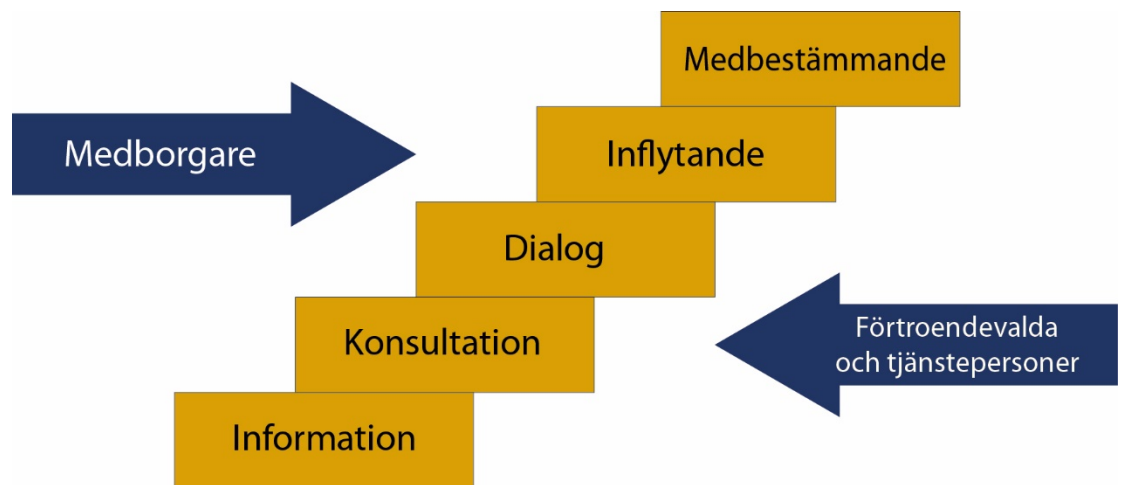
Som medborgare räknas boende och verksamma föreningar och företag i Enköpings kommun som har en relation till kommunen, oavsett medborgarskap.

Användningsområde

Den här riktlinjen ska användas som stöd för medborgardialoger som sker tillsammans med medborgare i Enköpings kommun ur ett demokratiskt perspektiv.

Grad av delaktighet

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har tagit fram en delaktighetstrappa för medborgardialog som stöd vid val av dialogmetod och nivå på förväntan. Den kan du använda dig av när du arbetar med ett medborgardialogprojekt för att få stöd när du arbetar med projektet för att skapa rimliga förväntningar utifrån syfte och mål.

Information

Även om information inte är en dialog är det en viktig del i medborgardialogen. Att nå ut till våra medborgare med information och kunskap är en grundförutsättning för att lyckas med medborgardialoger. Vi använder information före, under och efter dialogen för att medborgarna ska veta vad som händer och varför. Vi använder det också i ett kunskapsvidgande syfte för att ge medborgarna rätt förutsättningar för att delta i medborgardialoger.

Konsultation

Konsultation är användbar när kommunen har tagit fram flera förslag på handlingsplan men vill ha medborgarnas inspel i frågan. Medborgarna får möjlighet att ta ställning till ett antal alternativ. Det kan exempelvis vara användbart vid byggnation av mötesplatser. Då kan vi istället för att ha en

öppen dialog ta fram några olika alternativ som är möjliga att genomföra där medborgarna får vara med och välja vilket alternativ som ska byggas.

Dialog

Grupper av invånare bjuds in eller söks upp för att förtroendevalda och tjänstepersoner ska kunna ta del av deras synpunkter kring en särskild fråga. Medborgare får möjlighet att träffas och lyssna till andras åsikter. Det finns inget mål att nå konsensus. Resultatet av dialogen förs in i underlag för beslut.

Inflytande

Grupper av invånare bjuds in eller söks upp och involveras i en längre process för att ta fram förslag till lösningar som presenteras för de förtroendevalda. Det finns möjlighet att bryta perspektiv med andra medborgare, skapa kunskap och mer hållbara lösningar.

Medbestämmande

Medbestämmande är en form av delaktighet som innebär att invånarna, tillsammans med förtroendevalda, aktörer i samhället och tjänstepersoner, i viss mening medverkar i beslutsfattandet. Det kan bland annat ske genom en omröstning som blir styrande för det politiska beslut som sedan fattas. Det kan också innebära att få mandat att själva bestämma över hela eller delar av en budget

Hur arbetar vi med medborgardialoger?

I Enköpings kommun jobbar vi med medborgardialoger utifrån ett kunskapsvidgande och/eller ett samskapande syfte. Förtroendevalda och tjänstepersoner skapar framtidens Enköping tillsammans med medborgare, föreningar och företag. I varje medborgardialog sätter projektgruppen ett tydligt syfte och mål med medborgardialogen för att skapa bra förutsättningar för processen. Vi jobbar metodiskt för att kunna välja den bästa strategin i varje del av processen. Det är hjälpsamt för att nå våra mål och leva upp till satta förväntningar.

Det ska finnas tydlig styrning från förtroendevalda och chefer när arbete med medborgardialoger är aktuellt. Det ska planeras in tidigt i planeringsprocesser för att ge möjlighet till en rimlig budgetering och resursfördelning för projektet. Vi utforskar syfte och målgrupp noga för att nå ut till både självklara och mindre

självklara personer och organisationer via rätt kanaler. Genom en bred kartläggning av målgrupp, val av metod och frågeställning säkerställer vi att underlaget matchar syfte och mål. Vi strävar också för att tillgängliggöra medborgardialogen för alla som känner sig berörda i frågan och anpassar möjligheten att delta utifrån exempelvis mötesplats och språk.

Vilka frågor lämpar sig för medborgardialog?

När ett projekt i Enköpings kommun påverkar kommunens framtid samt våra medborgare, föreningar och företagare, är det rimligt att utvärdera om en medborgardialog bör genomföras. I utredningen kan dessa frågor ställas:

- Finns det utrymme för medverkande att påverka beslutet?
- Berör projektet Enköpings framtid och de som verkar och/eller bor i kommunen?
- Behöver vi enligt lag genomföra en medborgardialog?
- Berör projektet barn och unga?
- Behöver tjänstepersoner/förtroendevalda inspel från medborgare, föreningar, företag eller andra aktörer för att kunna ta ett välgrundat beslut?
 - Rör frågan ett känsligt och/eller svårlöst problem?
 - Berör projektet en känslig fråga eller tema?
- Berör frågan något där medborgarna känner ett stort engagemang?

Om svaret på någon av frågorna ovan är ja, kan det vara lämpligt att genomföra en medborgardialog.

När vi enligt lag måste genomföra en medborgardialog

Ibland är det lagstadgat att genomföra dialog med medborgarna. Det gäller bland annat vid olika projekt inom samhällsbyggnad och planering. Enligt FN:s barnkonvention är det lag på att genomföra dialog med barn och unga i alla frågor som på något sätt berör dem.

Vem ska arbeta med medborgardialog?

Att arbeta med medborgardialog är att jobba tillsammans. För att en medborgardialog ska bli kvalitativ gäller det att ha rätt person på rätt plats. I Enköpings kommun kan tjänstepersoner och förtroendevalda se ett behov av att

genomföra en medborgardialog. Behovet lyfts till berörd chef eller förtroendevald och tillsammans tas ett beslut om genomförande. Projektet fördelas till en tjänsteperson som startar upp och driver medborgardialogen från start till mål. Utifrån behov bygger projektansvarig ett team beroende av projektets utformning.

Roller och ansvar

- Förtroendevalda
 - Initiera medborgardialoger.
 - Starta upp medborgardialoger genom att styra projektet till rätt förvaltning.
 - Ser till att rätt styrning finns på plats och rätt beslut är tagna för att möjliggöra prioritering av medborgardialogen.
 - Att finnas tillgänglig för att svara på frågor från deltagarna eftersom det är hos våra förtroendevalda som helhetsbilden bakom beslut finns.
- Tjänstepersoner och chefer
 - Tjänstepersoner ser ett behov av att genomföra medborgardialoger och tar upp frågan med sin chef.
 - Chefer tar tillsammans med tjänsteperson beslut om att genomföra medborgardialoger. Vid vissa frågor kan beslutet behöva lyftas till förtroendevalda och nämnder.
 - Chefen ser till att tjänstepersonen har rätt förutsättningar för att genomföra en kvalitativ medborgardialog.
 - Startar upp och projektleder medborgardialoger från start till mål.
 - Agerar som sakkunniga där kompetensen finns internt.
 - Tar ansvar för att se över hur vi kan involvera andra förvaltningar och avdelningar i medborgardialogen.
 - Tar ansvar för att återkoppla resultatet både internt och externt.
- Medborgare
 - Delaktighet i dialoger men inget övrigt ansvar för att driva processen.
 - Kan initiera förslag till medborgardialog.
- Konsultation
 - Kommunikationsstrateger och kommunikatörer
 - Extern konsult

- Chefer och andra tjänstepersoner som tidigare arbetat med medborgardialog
- Dokumentet "Handbok för medborgardialog"

Principer för medborgardialog

Följande principer gäller inför, under och efter en medborgardialog i Enköpings kommun:

- Medborgardialog ska alltid vara ett alternativ i det lokala demokratiarbetet vid större förändringar som kan påverka kommunen på lång sikt och som direkt berör grupper av kommuninvånare. Förtroendevalda och tjänstepersoner välkomnar initiativ till dialog från invånare, företagare, samhällsaktörer och det civila samhället.
- I nämndernas och bolagsstyrelsernas årsplaner/affärsplaner ska det framgå vilka frågor som kan bli aktuella för medborgardialog under året. Ansvarig nämnd samverkar med andra nämnder som är berörda.
- Medborgardialog ska ha ett tydligt syfte och enbart ske i frågor som är möjliga för aktuella grupper av invånare att påverka. Delaktighetstrappan (se ovan) används som ett verktyg för att bestämma grad av delaktighet under medborgardialogen. Vald grad av delaktighet kommuniceras till deltagare.
- Medborgardialoger ska ske tidigt i beslutsprocessen för att resultatet ska kunna användas i beslut.
- Inför en medborgardialog ska en eller flera metoder för dialog väljas som gör det möjligt för aktuella grupper att delta och som ger ett representativt resultat utifrån de sju diskrimineringsgrunderna. Fokus ska ligga på barns och ungas möjlighet att delta. Det är ibland lämpligt med uppsökande dialoger för att nå prioriterade och underrepresenterade grupper.
- Efter en medborgardialog ska resultatet bearbetas, kommuniceras och återkopplas till deltagarna. Resultatet är rådgivande för förtroendevalda. Det redovisas i beslutsunderlag och meddelas berörda nämnder. Resultatet publiceras på kommunens webbplats. Medborgardialogen i sig utvärderas alltid, både utifrån deltagarnas uppfattning och den interna processen.

www.enkoping.se